

Ο ρόλος των κινήτρων συμμετοχής σε δράσεις Διά Βίου μάθησης

Δια Βίου Μάθηση και Βιβλιοθήκες - ENTITLE

Αθηνά Α. Σιπητάνου
Επικ. καθηγήτρια

Περιεχόμενα

- 1.Εισαγωγή
- 2.Θεωρίες Κινήτρων
  - 2.1 Θεωρίες Προσωπικότητας
  - 2.2 Γνωστικές Θεωρίες
  - 2.3 Συμπεριφορικές Θεωρίες
- 3.Αντικίνητρα συμμετοχής
- 4.Η συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή συμμετοχή
- 5.Επίλογος

1.Εισαγωγή(α)

Κίνητρα είναι:

μια ψυχολογική διαδικασία, η οποία διεγείρει, κατευθύνει και διατηρεί τη συμπεριφορά ενός ατόμου προς ένα στόχο και έτσι μπορούμε να συνάγουμε συμπεράσματα για τον τρόπο που κινείται και συμπεριφέρεται κάποιος

Διακρίνονται σε:

- Εσωτερικά** τα οποία δραστηριοποιούν ένα άτομο εξαιτίας εξωτερικών συνεπειών και συνήθως παρέχονται από άλλους
- Εξωτερικά** τα οποία δραστηριοποιούν το άτομο χωρίς εξωτερική ανταμοιβή, σχετίζονται μ' ένα γνήσιο ενδιαφέρον και απόλαυση για τη δραστηριότητα που κάνει κάποιος και του προκαλούν αισθήματα ολοκλήρωσης και βαθιάς ικανοποίησης

1.Εισαγωγή(β)

Η Δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση αποτελούν το κλειδί για:

- την πρόοδο
- την ταχύρρυθμη ανάπτυξη
- την κοινωνική ευημερία

Ο ευρωπαίος πολίτης στην κοινωνία της μάθησης πρέπει να διευκολύνεται και να ενθαρρύνεται συνεχώς να αποκτά:

- γνώσεις
- δεξιότητες

Με στόχο να μπορεί το άτομο:

- να εξασφαλίζει καλύτερη ποιότητα ζωής
- να απελευθερώνεται προσωπικά και κοινωνικά

Η εκπαίδευση ενηλίκων εξασφαλίζει ισότητα ευκαιριών

Έρευνες σχετικά με τη συμμετοχή ενηλίκων σε προγράμματα Δια Βίου Μάθησης δείχνουν ότι αυτή εξαρτάται από δύο καθοριστικούς παράγοντες κυρίως:

- την οικογένεια
- το επάγγελμα

1.Εισαγωγή(γ)

Η εκπαίδευση ενηλίκων συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη:

- του γνωστικού και
- νοητικού δυναμικού του ατόμου

Εξασφαλίζει στο σύγχρονο εργαζόμενο ένα πλήθος από εφόδια, όπως:

- συνείδηση των ευθυνών
- αυτονομία
- ευελιξία
- δημιουργικότητα
- φαντασία
- κινητικότητα
- ευρύτητα σκέψης
- προσαρμοστικότητα
- βελτίωση της αποδοτικότητάς του στο χώρο εργασίας και την αύξηση της παραγωγής
- οικονομική ανάπτυξη

1. Εισαγωγή (δ)

Οι ευεργετικές επιπτώσεις της εκπαίδευσης ενηλίκων, όμως, δεν περιορίζονται μόνο σε ατομικό επίπεδο, αλλά και σε κοινωνικό, καθώς αυτή

- ενισχύει την προσαρμοστική ικανότητα της κοινωνίας στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, εφόσον η παγκόσμια, πλέον, γνώση εξελίσσεται, εμπλουτίζεται με νέα στοιχεία, νέες θεωρίες προκύπτουν και επικρατούν, δημιουργώντας καινούρια δεδομένα και καταστάσεις.
- ως αρωγός στη διαφύλαξη της κοινωνικής σταθερότητας εξασφαλίζει την *ισότητα των ευκαιριών*, παρέχοντας ίσες εκπαιδευτικές προοπτικές σε άτομα κάθε ηλικίας, ανεξάρτητα από το φύλο, την καταγωγή και την ταξική τους προέλευση, θεωρώντας ότι όλοι έχουν δικαίωμα στη μόρφωση, επομένως και στην απασχόληση και στη συμμετοχή στα κοινά.

Σ' αυτό, λοιπόν, το πλαίσιο όλες και περισσότερες φορές **ενεργοποιούνται, μεταξύ αυτών και οι βιβλιοθήκες**, οι οποίες **διευρύνουν τις δράσεις τους** και αρχίζουν, τα τελευταία ιδίως χρόνια, να **ενδιαφέρονται και για προγράμματα «Δια βίου μάθησης»**.

2. Θεωρίες Κινήτρων

Διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

2.1 Θεωρίες Προσωπικότητας

2.1.1 Η θεωρία της ιεράρχησης των αναγκών (*Maslow's Need-Hierarchy Theory*)

2.1.2 Η θεωρία της επίτευξης (*Achievement Theory*)

2.2 Γνωστικές Θεωρίες

2.2.1 Η θεωρία της προσδοκίας (*Expectancy Theory*)

2.2.2 Η θεωρία της ισότητας (*Equity Theory*)

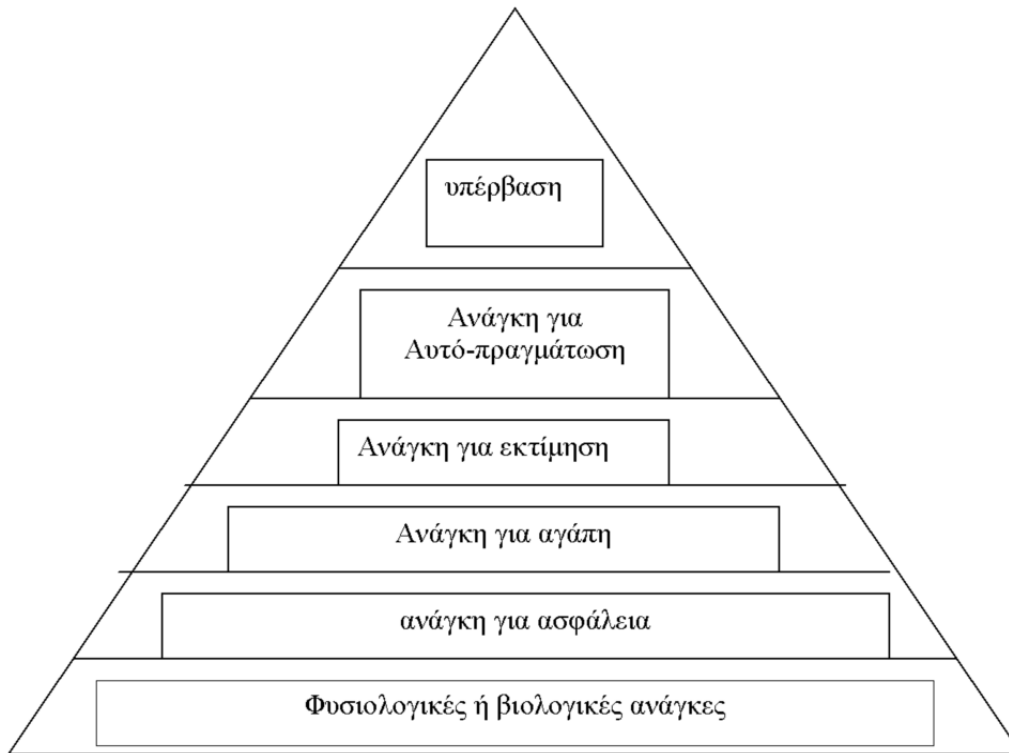
2.3 Συμπεριφορικές Θεωρίες

2.3.1 Η θεωρία της στοχοθέτησης (*Goal-setting Theory*)

2.3.2 Η θεωρία της ενίσχυσης (*Reinforcement Theory*)

2.1 Θεωρίες Προσωπικότητας

2.1.1 **Η θεωρία της ιεράρχησης των αναγκών** (Maslow's Need-Hierarchy Theory) προτείνει μια ιεραρχία αναγκών, με την οποία ταξινομούνται τα κίνητρα της ανθρώπινης συμπεριφοράς

Ο ρόλος των κινήτρων συμμετοχής σε δράσεις Διά Βίου Μάθησης
Αθηνά Α. Σιπητάνου

2.1 Θεωρίες Προσωπικότητας

2.1.2 Η θεωρία της επίτευξης (Achievement Theory) διαμορφώθηκε από τους McClelland & Atkinson και ορίζεται ως:

μια γενική προδιάθεση του ατόμου για την προσέγγιση της επιτυχίας και αποτελεί επίκτητο αλλά σταθερό χαρακτηριστικό του ατόμου, που διαμορφώνεται από την πρώτη παιδική ηλικία

Τα κίνητρα επίτευξης έχουν δύο εκφάνσεις

- την ανάγκη για την επιτυχία (τάση για επίτευξη) και
- την ανάγκη για αποφυγή της αποτυχίας (φόβος αποτυχίας)

2.2 Γνωστικές Θεωρίες

2.2.1 **Η Θεωρία της προσδοκίας** (Expectancy Theory) διατυπώθηκε από το Vroom και έδωσε έμφαση σε τρία στοιχεία :

- τη λειτουργικότητα ή συντελεστικότητα (instrumentality)
- την ελκυστικότητα της συνέπειας ή σθένος (valence)
- την προσδοκία, έτσι

Δύναμη κινήτρου = Λειτουργικότητα × Ελκυστικότητα της συνέπειας × Προσδοκία

2.2 Γνωστικές Θεωρίες

2.2.2 **Η Θεωρία της Ισότητας** (Equity Theory) διατυπώθηκε από τον Adams και υποστηρίζει ότι:

- όταν υπάρχει ασυμφωνία, δηλαδή κάποιου βαθμού σύγκρουση, ανάμεσα στις σκέψεις, τις ιδέες, τις πεποιθήσεις και τις αξίες κάποιου και τις πράξεις του, τότε δημιουργείται ένταση, η οποία οδηγεί το άτομο σε ενέργειες, προκειμένου να αποφορτίσει την ένταση και να επανακτήσει την ισορροπία του
- η συσσώρευση έντασης σε προσωπικό επίπεδο αποτελεί κίνητρο για ανάληψη δράσης, είτε εξωτερικής, ως προς τη συμπεριφορά, είτε εσωτερικής, ως προς τη γνωστική δομή

Κρίσιμες για τη θεωρία της ισότητας είναι οι παρακάτω έννοιες:

- Τα εισερχόμενα (inputs) είναι αυτά που προσφέρει το άτομο, στο χώρο της εκπαίδευσης, για παράδειγμα, τα εισερχόμενα μπορεί να είναι οι ειδικές ικανότητες και οι δεξιότητες, οι μεταπτυχιακές σπουδές, η εμπειρία κ.α. και
- Τα εξερχόμενα (outputs) , είναι αυτά που απολαμβάνει το άτομο, για παράδειγμα, από τη μάθηση, οικονομικές απολαβές, κύρος, αναγνώριση, προαγωγή, μείωση ωραρίου, εμπλουτισμός γνώσεων κ.α.

2.2 Γνωστικές Θεωρίες

Σύμφωνα με τη **Θεωρία της Ισότητας**, το άτομο τότε έχει έξι εναλλακτικές δυνατότητες, για να επιτύχει την επιθυμητή κατάσταση γνωστικής ισορροπίας:

- να μεταβάλει τα εισερχόμενα, προσπαθώντας να προσφέρει λιγότερα, προκειμένου να επιτύχει ισότητα με το πρόσωπο ή το μέτρο σύγκρισης,
- να μεταβάλει τα εξερχόμενα, προσπαθώντας να αποκομίσει όσον το δυνατόν περισσότερα, να αυξήσει την ανταμοιβή του, ώστε πάλι να επιτύχει ισότητα με το πρόσωπο ή με το μέτρο σύγκρισης,
- να διαστρεβλώσει γνωστικά τα εισερχόμενα ή εξερχόμενα, να αλλάξει δηλαδή τον τρόπο που αντιμετωπίζει τα πράγματα, ώστε να πάψει να βλέπει την ενοχλητική ανισότητα,
- να εγκαταλείψει το χώρο αυτό, δηλαδή τη σχέση ή το πρόγραμμα που παρακολουθεί και που του προκαλεί ένα αίσθημα ανισότητας και αδικίας,
- να επιδοθεί σε προσπάθεια μείωσης των εισερχόμενων ή των εξερχόμενων του άλλου προς τον οποίο κάνει τη σύγκριση, να οδηγήσει δηλαδή όχι τον εαυτό του αλλά τον άλλο στο να προσφέρει περισσότερα στη μαθησιακή διαδικασία ή να αποκομίζει λιγότερα από αυτή και τέλος
- να επιλέξει κάποιο άλλο πρόσωπο αναφοράς, η σύγκριση με το οποίο δε θα του προκαλεί αισθήματα ανισότητας και αδικίας

2.3 Συμπεριφορικές Θεωρίες

2.3.1 **Η Θεωρία της στοχοθέτησης** (Goal-setting Theory) διατυπώθηκε από τους Locke, Shaw, Saari και Latham, οι οποίοι υποστήριξαν ότι

- κάθε ανθρώπινη ενέργεια πρέπει να κατευθύνεται προς κάποιο στόχο, να έχει δηλαδή ένα σκοπό και
- η σημασία και η ένταση ενός στόχου, η δέσμευση του ατόμου για την ικανοποίηση του στόχου και η προσωπική απόφαση του υποκειμένου να φθάσει το στόχο του, είναι παράγοντες οι οποίοι βρίσκονται σε σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ τους

Ο Locke έκανε ένα διαχωρισμό μεταξύ των δύο εννοιών:

- της δέσμευσης για επίτευξη ενός στόχου (goal commitment) και
- της αποδοχής του στόχου (goal acceptance)

2.3 Συμπεριφορικές Θεωρίες

2.3.2 Η Θεωρία της ενίσχυσης (Reinforcement Theory)

- Η θεωρία αυτή προβάλλει την άποψη ότι μια ενέργεια μπορεί να ενδυναμωθεί ή να αποδυναμωθεί ανάλογα με τις συνέπειές της
- Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το αποτέλεσμα μιας συμπεριφοράς είναι ενισχυτικό, αυξάνει, δηλαδή, τις πιθανότητες επανεμφάνισής της, όταν είναι σημαντικό για το άτομο

Επικρατούν δύο μοντέλα, τα οποία σχετίζονται με τη συχνότητα της ενίσχυσης

- Σύμφωνα με το πρώτο, η ενίσχυση θα πρέπει να παρέχεται στο άτομο συνεχώς, όταν εκείνο βρίσκεται στο στάδιο της εκμάθησης μιας συμπεριφοράς, οπότε και χρειάζεται την ενίσχυση κάθε φορά που εκδηλώνει την επιθυμητή συμπεριφορά
- Σύμφωνα με το δεύτερο, και εφόσον το άτομο γνωρίζει καλά μια συμπεριφορά, δηλαδή έχει ξεπεράσει το στάδιο εκμάθησης, η ενίσχυση θα πρέπει να παρέχεται περιστασιακά και σε αραιά διαστήματα

3. Αντικίνητρα συμμετοχής

Διακρίνονται σε **τρεις** κατηγορίες:

- Σε **εμπόδια περιστασιακά**, τα οποία έχουν άμεσα σχέση με τα στάδια της ζωής ενός ατόμου, όπως η έλλειψη χρόνου, χρημάτων, οικογενειακές υποχρεώσεις,
- Σε **εμπόδια θεσμικά**, όπως η έλλειψη πληροφόρησης από τα αντίστοιχα ιδρύματα, η ύπαρξη περιοριστικών όρων από το ίδρυμα εκπαίδευσης ή η απουσία ενδιαφερόντων προγραμμάτων και
- Σε **εμπόδια προσωπικά**, τα οποία αναφέρονται στα συναισθήματα του ατόμου και στα ψυχολογικά εμπόδια όπως τη μειωμένη αυτοπεποίθηση, τη συσσωρευμένη κούραση από τα σχολικά χρόνια, ή την άγνοια των εκπαιδευτικών τους αναγκών

4. Η συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή συμμετοχή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση

- έχει θέσει ως **στόχο** της ως το **2010** τη **συμμετοχή του 12,5% του ενήλικου πληθυσμού σε εκπαιδευτικές δράσεις**, δεδομένου ότι τα ποσοστά συμμετοχής μέχρι σήμερα είναι αρκετά χαμηλά
- παρουσιάζει αποκλίσεις και διαφορές στις διάφορες χώρες ως προς τη συμμετοχή των ενηλίκων χωρίς να αγνοούνται τα κοινά τους σημεία
- παρέχει πληροφορίες σχετικά με την εκπαίδευση και την κατάρτιση με τα δίκτυα πληροφοριών της CEDEFOP και EURYDICE

5.Επίλογος

Η κατανόηση των κινήτρων

- **συμβάλλει στη μελέτη της συμπεριφοράς** που με τη σειρά της οδηγεί στη δυνατότητα πρόβλεψης και διαμόρφωσης της ζητούμενης συμπεριφοράς
- είναι **απαραίτητη σε δράσεις Διά βίου μάθησης** για όλους αυτούς που αναλαμβάνουν το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης,

Έτσι **αναδεικνύεται σημαντική** και στο πλαίσιο του **νέου αναβαθμισμένου ρόλου των βιβλιοθηκών**, ως φορέων μάθησης, στη σύγχρονη κοινωνία της γνώσης

Σας ευχαριστώ πολύ!

Ο ρόλος των κινήτρων συμμετοχής σε δράσεις Διά Βίου Μάθησης
Αθηνά Α. Σιπητάνου